

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “КОЗИНЕЦЬ ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 75520/01)

У цей текст 27 лютого 2008 року були внесені виправлення відповідно до правила 81 Регламенту Суду

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

6 грудня 2007 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Козинець проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (P. Lorenzen), Голова,
пані С. Ботучарова (C. Botoucharova),
п. В. Буткевич (V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (M. Tsatsa-Nikolovska),
п. Р. Маруст (R. Maruste),
п. Дж. Боррего Боррего (J. Borrego Borrego),
пані Р. Ягер (R. Jaeger), судді,
та пані К. Вестердік (C. Westerdiek), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 13 листопада 2007 року,
вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 75520/01), поданою до Суду 16 травня 2001 року громадянином України паном Валерієм Юрійовичем Козинцем (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженими — пані З. Бортновською, пані В. Лутковською та паном Ю. Зайцевим.
3. 13 травня 2004 року Суд вирішив направити на комунікацію Уряду скарги за статтями 3 та 13 Конвенції щодо стверджуваного неналежного поведіння зі сторони працівників податкової міліції відносно заявника, неадекватного розслідування національними органами скарг заявника та щодо відсутності ефективних засобів національного захисту за цими скаргами. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті заяви і її прийнятності одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився у 1959 році та проживає у м. Харкові, Україна.

A. Кримінальне провадження

5. На той час заявник був директором та, за його твердженням, власником компанії «Пасаж», яка здійснювала операції з обміну валют. 16 серпня 1996 року податковою міліцією було здійснено перевірку пункту обміну цієї компанії, вилучено деякі документи й готівку та накладено фінансові санкції.
6. 28 квітня 1998 року заявника було викликано до податкової міліції Державної податкової інспекції м. Харкова для отримання документів, які були вилучені працівниками податкової міліції.
Як стверджував заявник, о 9 годині ранку, коли він зайшов до кабінету пана С. — начальника податкової міліції Державної податкової інспекції м. Харкова — та запитав, коли йому повернуть відповідні документи, пан С. почав бити заявника та зламав диктофон, який знаходився в кишені заявника. За твердженням заявника, в цей час в кабінеті пана С. знаходилось ще декілька людей. Як стверджує заявник, пан С. наказав

своїм підлеглим не випускати заявника до 11 години ранку. Об 11 годині ранку заявник вийшов з приміщення податкової міліції.

7. Того ж дня заявник звернувся з відповідною скаргою до відділу по боротьбі з корупцією Державної податкової інспекції в Харківській області. Заявника направили на медичне обстеження, а його скаргу було направлено до прокуратури.

8. 29 квітня 1998 року за результатами медичного огляду у заявника було виявлено легкі тілесні ушкодження, зокрема синець на черевній стінці. Жодних ушкоджень голови виявлено не було.

9. З 30 квітня до 23 травня 1998 року заявник проходив курс лікування в нейрохірургічному відділенні лікарні № 4. Було встановлено, що заявник мав струс мозку, також виявлено численні синці на його голові.

10. 11 червня 1998 року додатковою медичною експертизою було встановлено, що заявник мав середньої тяжкості тілесні ушкодження (включаючи ушкодження голови), що спричинили тимчасовий розлад здоров'я.

11. 18 серпня 1998 року фінансові санкції щодо компанії «Пасаж» були зняті.

12. Відповідно до висновку медичної експертизи від 1 вересня 1998 року курс медичного лікування заявника в період з 30 квітня до 8 червня 1998 року був пов'язаний з ушкодженням голови, яке він міг отримати 28 квітня 1998 року або пізніше. У висновку також зазначалося, що оскільки за результатами медичного огляду від 29 квітня 1998 року в заявника не було виявлено ушкоджень голови, неможливо встановити зв'язок між подією від 28 квітня 1998 року та лікуванням заявника в зв'язку зі струсом мозку.

13. 2 вересня 1998 року прокуратура м. Харкова відмовила в порушенні кримінальної справи проти пана С. у зв'язку з відсутністю складу злочину. Зокрема, пан С., пан Ш. та пан П. (працівники податкової міліції, які знаходились в кабінеті під час подій, що розглядаються) і пан Ж. (охоронець) засвідчили, що до заявника не застосовували заходів фізичного впливу. Пан С. та пан Ш. зазначили, що заявник намагався здійснити аудіозапис розмови з паном С. На пропозицію останнього віддати йому диктофон, заявник кинув його на підлогу та наступив на нього. Пан Г. (співробітник заявника, який супроводжував заявника до податкової міліції) засвідчив, що він бачив через вікно, як заявника бив пан С. Було встановлено, що пан Г. фізично не міг бачити події, які розглядаються. У будь-якому випадку його свідчення були відхилені, оскільки він був «зацікавленою особою».

14. 24 листопада 1998 року готівка, вилучена в 1996 році, була повернута заявнику.

15. 1 грудня 1998 року прокуратура м. Харкова відмовила заявнику в порушенні кримінальної справи за обвинуваченням працівників податкової міліції, які 16 серпня 1996 року здійснювали перевірку.

16. 29 грудня 1998 року прокуратура Харківської області скасувала постанову від 2 вересня 1998 року та порушила кримінальну справу з метою розслідування обставин події, що мала місце 28 квітня 1998 року. Було зазначено, що заявник отримав тілесні ушкодження середньої тяжкості, але не було встановлено походження цих ушкоджень. Таким чином, необхідно було провести більш ретельне розслідування.

17. 9 та 19 квітня 1999 року було проведено дві додаткові медичні експертизи. За висновками цих експертиз було встановлено, що у зв'язку з недостатністю інформації неможливо встановити, чи ушкодження голови заявника були нанесені в період з 28 до 30 квітня 1998 року. Синці на черевній стінці могли бути отримані заявником внаслідок удару, що міг бути нанесений за три чи п'ять днів до 29 квітня 1998 року.

18. 21 квітня 1999 року прокуратура м. Харкова закрила кримінальну справу в зв'язку з відсутністю доказів того, що заявник був побитий паном С.

19. 14 січня 2000 року прокуратура Харківської області скасувала постанову від 21 квітня 1999 року, зокрема в зв'язку з тим, що лікарі, які оглядали заявника, не були допитані, та направила справу на додаткове розслідування до прокуратури Київського району м. Харкова.

20. Постановою від 18 лютого 2000 року слідчий прокуратури Київського району м. Харкова відмовив заявнику у визнанні його потерпілим у цій справі в зв'язку з відсутністю доказів того, що йому було нанесено тілесні ушкодження середньої тяжкості.
21. 29 червня 2000 року слідчий прокуратури Київського району м. Харкова закрила кримінальну справу на підставі того, що легкі тілесні ушкодження могли бути отримані заявником до 28 квітня 1998 року. Також не було доказів того, що такі ушкодження були нанесені паном С. Зокрема, немає жодних медичних документів, в яких було б зазначено, коли саме заявник отримав ушкодження голови. Працівники податкової міліції надали пояснення, відповідно до яких пан С. не бив заявника, а єдиний свідок, який давав протилежні пояснення (пан Г.), не міг фізично бачити події, які відбувались в кабінеті, і це було підтверджено під час відтворення обстановки та обставин події.
22. 11 січня 2001 року Київський районний суд м. Харкова скасував постанову від 29 червня 2000 року та зобов'язав поновити розслідування у справі. Суд наголосив, що розслідуванням не було встановлено, звідки у заявника з'явилися тілесні ушкодження.
23. 5 квітня 2001 року заявника було визнано потерпілим у стверджуваному злочині.
24. 23 квітня 2001 року заявник звернувся з заявою про компенсацію матеріальної шкоди з пана С. для її розгляду в ході кримінального провадження.
25. 14 серпня 2001 року прокуратурою Харківської області було відмовлено в порушенні кримінальної справи проти пана С. за обвинуваченням у перевищенні влади у зв'язку з відсутністю складу злочину.
26. 20 вересня 2001 року за результатами судово-медичної експертизи було складено висновок, в якому зазначалось, що 29 квітня 1998 року у заявника був синець на черевній стінці, який він міг отримати 28 квітня 1998 року.
27. 3 жовтня 2001 року прокуратура Київського району м. Харкова закрила кримінальну справу за фактом отримання тілесних ушкоджень середньої тяжкості у зв'язку з відсутністю доказів.
28. 10 жовтня 2001 року прокуратурою Харківської області було скасовано постанову від 3 жовтня 2001 року та повернуто справу на додаткове розслідування.
29. 12 листопада 2001 року Червонозаводський районний суд м. Харкова скасував постанову від 14 серпня 2001 року.
30. Висновками нової медичної експертизи від 27 червня 2002 року було підтверджено, що 29 квітня 1998 року у заявника був синець на черевній стінці, який він міг отримати 28 квітня 1998 року.
31. 27 серпня 2002 року прокуратурою м. Харкова було закрито кримінальну справу на підставі того, що неможливо встановити з достатньою ймовірністю, що тілесні ушкодження були нанесені заявнику паном С. Більше того, тілесні ушкодження (синці на черевній стінці) були віднесені до легких, і в такому разі, відповідно до статті 27 Кримінально-процесуального кодексу, заявник мав подати скаргу безпосередньо до суду в порядку приватного обвинувачення.
32. 21 жовтня 2002 року прокуратура м. Харкова відмовила в порушенні кримінальної справи за обвинуваченням пана С. у вчиненні крадіжки у зв'язку з відсутністю складу злочину. Зазначалось, що диктофон заявника був пошкоджений в результаті суперечки, що мала місце 28 квітня 1998 року між заявником та паном С. Проте заявник спровокував пана С., намагаючись здійснити аудіозапис їхньої розмови.
33. Листами від 2 жовтня, 6 та 20 листопада і 18 грудня 2002 року та 2 січня 2003 року прокуратура Харківської області повідомляла заявника про те, що кримінальну справу було закрито на законних підставах.

В. Інші провадження

34. У березні 2001 року заявник звернувся до Червонозаводського районного суду м. Харкова з позовом до прокуратури Харківської області про захист честі, гідності і ділової

репутації. Заявник зазначив, що він подавав до різних державних органів численні скарги про порушення, які були переадресовані до прокуратури Харківської області. У відповідь на скарги, що направлялись на адресу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, народного депутата пана Л. та Генеральної прокуратури, прокуратура Харківської області надала неправдиву інформацію щодо дій працівників податкової міліції відносно компанії заявника та щодо розслідування кримінальної справи, порушеної за заявою заявника.

35. 2 жовтня 2001 року судом було задоволено позовні вимоги заявника.

36. 21 лютого 2002 року апеляційний суд Харківської області скасував рішення суду від 2 жовтня 2001 року та відхилив позов заявника як необґрунтований.

37. 1 жовтня 2002 року колегією з трьох суддів Верховного Суду України було відхилено касаційну скаргу заявника.

38. Невизначеної дати заявник звернувся до Печерського районного суду з позовною заявою до Генеральної прокуратури України, стверджуючи про незаконну відмову в розгляді його скарг.

27 січня 2004 року суд повернув позов заявника в зв'язку з недотриманням останнім процесуальних вимог законодавства.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України від 1996 року

39. У відповідних положеннях Конституції України зазначено:

С т а т т я 28

«Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню...»

2. Кримінально-процесуальний кодекс від 1961 року

40. Стаття 4 Кодексу передбачає, що суд, прокурор, слідчий і орган дізнання зобов'язані в межах своєї компетенції порушити кримінальну справу в кожному випадку виявлення ознак злочину, вжити всіх передбачених законом заходів до встановлення події злочину, осіб, винних у вчиненні злочину, і до їх покарання.

41. Відповідно до статті 27 Кримінально-процесуального кодексу справа про нанесення легких тілесних ушкоджень розглядається за скаргою потерпілої особи безпосередньо судом. Досудове розслідування в таких справах не здійснюється.

42. Відповідно до статті 215 Кодексу постановою слідчого про закриття справи може бути оскаржена прокуратурі або до суду.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТЕЙ 3 ТА 13 КОНВЕНЦІЇ

43. Заявник скаржився на те, що його було піддано катуванню працівником податкової міліції всупереч статті 3 Конвенції. Він також скаржився за статтею 6 на неналежне розслідування, проведене національними органами в цій справі. Заявник також скаржився за статтею 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю ефективних засобів захисту.

44. Суд вважає за належне дослідити скаргу заявника на неадекватне розслідування за його скаргами про неналежне поводження в світлі процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

45. У відповідних статтях зазначається:

Стаття 3

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

Стаття 13

«Кожен, чії права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

А. Щодо прийнятності

46. Уряд зазначив, що заявник не вичерпав ефективні національні засоби юридичного захисту в зв'язку зі ствердженням порушенням статті 3 Конвенції, оскільки він не оскаржував до суду постанову від 27 серпня 2002 року про закриття кримінальної справи.

47. Заявник стверджував, що в його справі не було ефективних національних засобів юридичного захисту, які можна було вичерпати.

48. Суд зазначає, що зауваження Уряду тісно пов'язані зі скаргами заявника за статтями 3 та 13 Конвенції. У цьому зв'язку Суд буде їх розглядати разом із зауваженнями по суті скарги заявника.

В. Щодо суті

1. Зауваження сторін

49. Уряд зазначив, що твердження заявника про те, що його було побито працівником податкової міліції, не підтверджувались жодними доказами. Незважаючи на те, що заявник насправді отримав тілесні ушкодження, було неможливим стверджувати, «поза розумним сумнівом», що вони були нанесені паном С. Уряд посилався на висновки медичних експертиз, відповідно до яких заявник отримав легкі тілесні ушкодження, які йому могли бути нанесені за 3 чи 5 днів до тих подій, які були предметом спору. Жодна із експертиз не встановила, що тілесні ушкодження були нанесені 28 квітня 1998 року. Щодо свідчень пана Г., який стверджував про те, що він бачив, як заявника бив пан С., Уряд також зазначив, що пан Г. фізично не міг бачити події, які відбувались в кабінеті, через вікно, оскільки вікна були закриті жалюзі. Більше того, Уряд зазначив, що розслідування у справі заявника проводилось незалежним органом, який здійснив розслідування в повному обсязі та вжив всіх необхідних заходів. Таким чином, процесуальний аспект статті 3 Конвенції не було порушено і заявник мав у своєму розпорядженні ефективні національні засоби юридичного захисту відповідно до статті 13 Конвенції.

50. Заявник заперечив зауваження Уряду. Він зазначив, що слідчі не виконали рішення суду від 11 січня та 12 листопада 2001 року та не провели ефективне розслідування в його справі. Він також зазначив, що відтворення обстановки та обставин події відбулось за відсутності пана Г. Більше того, свідчення пана Г. не були взяті до уваги, оскільки він був «зацікавленою особою», в той час свідчення працівників податкової міліції були долучені до матеріалів справи, незважаючи на те, що вони були підлеглими пана С. Також інформація про ушкодження голови заявника не була взята до уваги і розслідування у цьому зв'язку не проводилось.

2. Оцінка Суду

а. Щодо стверджуваного жорстокого поводження

51. Суд нагадує, що стаття 3 Конвенції захищає одну із фундаментальних цінностей демократичного суспільства. Вона в абсолютних твердженнях забороняє будь-яке катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання, незалежно від обставин справи чи поведінки потерпілого (див., серед інших, рішення у справі «Лабіта проти Італії» (*Labita v. Italy*) [GC], № 26772/95, п. 119, ECHR 2000-IV). Суд також встановлював, що розрізнення між «катуванням» та «нелюдським чи таким, що принижує гідність, поводженням» було введено для того, щоб «позначити особливий рівень жорстокості умисного нелюдського поводження, що призводить до тяжких і жорстоких страждань» (див. рішення у справі «Ірландія проти Великобританії» (*Ireland v. the United Kingdom*), рішення від 18 січня 1978 року, Серія A, № 25, п. 167).

52. Відповідно до статті 3 Конвенції поводження визнається нелюдським при досягненні мінімального рівня жорстокості. Оцінка цього мінімального рівня є відносною: вона залежить від всіх обставин справи, таких, як тривалість такого поводження, його фізичні та психічні наслідки, а також, у деяких випадках, стать, вік та стан здоров'я потерпілої особи (див. рішення у справі «Валашінас проти Литви» (*Valasinas v. Lithuania*), № 44558/98, пп. 100-101, ECHR 2001-VIII). Суд вважав поводження за «нелюдське», оскільки, *inter alia*, воно було умисним, застосовувалось впродовж кількох годин поспіль і призводило або до справжніх тілесних ушкоджень, або до гострих фізичних чи душевних страждань. Поводження, на його думку, було «таким, що принижує гідність», якщо воно мало на меті викликати в потерпілих почуття страху, муки і меншовартості, а відтак принизити та зневажити їх (див. рішення у справі «Кудла проти Польщі» (*Kudla v. Poland*), № 30210/96, п. 92, ECHR 2000-XI).

53. Суд є зв'язаним своєю наднаціональною природою та вбачає, що він має бути дуже обережним з перебиранням функцій суду першої інстанції, якщо це неминуче не викликано обставинами справи (див. ухвалу у справі «МакКерр проти Великобританії» (*McKerr v. the United Kingdom*), № 28883/95, від 4 квітня 2000 року). Тим не менш, якщо твердження стосуються статті 3 Конвенції, Суд має застосувати особливу ретельність, навіть якщо певне національне провадження і розслідування вже відбулися (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Рібіч проти Австрії» (*Ribitsch v. Austria*), Серія A, № 336, п. 2, та рішення у справі «Авшар проти Туреччини» (*Avsar v. Turkey*) ECHR 2001-VII (витяги)).

54. Суд повторює, що відповідно до його прецедентної практики при оцінці доказів він керується критерієм доведення «поза розумним сумнівом» (див. вищенаведене рішення у справі «Авшар проти Туреччини» (*Avsar v. Turkey*), п. 282). Таке доведення має впливати із сукупності ознак чи неспростовних презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою.

55. Повертаючись до обставин справи, Суд вирішує, що в цій справі (див. пп. 8 і 10 вище) є достатні докази того, що заявник отримав тілесні ушкодження, які були достатньо серйозними, щоб прирівнюватись до неналежного поводження у світлі статті 3 Конвенції. Необхідно встановити, чи повинні державні органи нести відповідальність за статтею 3 за ці тілесні ушкодження.

56. Суд зазначає, що в ході розслідування справи заявника експертизами неодноразово було встановлено, що у заявника було ушкодження голови та були синці на черевній стінці. Точну дату завдання таких ушкоджень жодного разу встановлено не було. Свідчення заявника, пана С. та свідків були абсолютно протилежними, і слідчі дії, які проводились у справі, не усунули розбіжності свідчень. Матеріали справи не містять інформації про те, що заявник зайшов до приміщення податкової міліції здоровим, а вийшов з цього приміщення з тілесними ушкодженнями. Також не зазначено, чи отримав заявник тілесні ушкодження до або після його візиту до податкової міліції. Більше того, медична експертиза, яка підтвердила наявність у заявника тілесних ушкоджень, не була проведена одразу ж після того, як заявник вранці вийшов з приміщення податкової міліції, а мала місце лише наступного дня.

57. Суд, зокрема, зазначає, що ця справа відрізняється від ситуації, «коли особу взято під варту в поліції здоровою, але на час звільнення з-під варти ця особа має ушкодження, на державі лежить обов'язок забезпечити достовірне пояснення того, чим такі ушкодження були викликані, а в разі неспроможності зробити це виникає питання за статтею 3 Конвенції» (див. рішення у справі «Томасі проти Франції» (*Tomasi v. France*), рішення від 27 серпня 1992 року, Серія А, № 241-А, сс. 40–41, пп. 108–111, та рішення у справі «Селмуні проти Франції» (*Selmouni v. France*) [GC], № 25803/94, п. 87, ECHR 1999-V), оскільки заявника не було взято під варту національними органами.

58. Беручи до уваги всю інформацію, яка була надана Суду, Суд не може прийти до висновку «поза розумним сумнівом», що тілесні ушкодження, виявлені у заявника, були спричинені діями працівника податкової міліції. Таким чином, в цій справі немає порушення статті 3 Конвенції в сенсі матеріального аспекту.

В. Щодо тверджень про неадекватне розслідування

59. Суд нагадує, що в тих справах, коли особа висуває небезпідставну скаргу про те, що вона була піддана неналежному поводженню зі сторони суб'єктів владних повноважень в порушення статті 3, це положення, якщо його тлумачити в світлі загального обов'язку держави відповідно до статті 1 Конвенції, вимагає за своїм змістом, щоб було проведено ефективне офіційне розслідування. Таке розслідування, як і те, що проводиться відповідно до статті 2, має привести до виявлення і покарання відповідальних осіб. Якщо б це було не так, загальна правова заборона катування та нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, попри своє фундаментальне значення, була б неефективною на практиці, і в деяких випадках представникам держави було б можливо фактично безкарно порушувати права тих, хто перебуває під їхнім контролем (див. рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії» (*Assenov and Others v. Bulgaria*), рішення від 28 жовтня 1998 року, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII, с. 3290, п. 102, та вищезазначене рішення у справі «Лабіта проти Італії» (*Labita v. Italy*) [GC], п. 131).

60. Розслідування за небезпідставними твердженнями про неналежне поводження має бути ретельним та ефективним. Це означає, що органи влади мають завжди намагатись встановити обставини події та не покладатись на поспішні або безпідставні висновки для закінчення розслідування або для обґрунтування своїх рішень (див. вищевказане рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії» (*Assenov and Others v. Bulgaria*)). Вони мають вживати всі необхідні та доступні заходи, щоб забезпечити докази інциденту, в тому числі, *inter alia*, свідчення очевидців та результати експертиз (див. рішення у справі «Танрікулу проти Туреччини» (*Tanriculu v. Turkey*) [GC] ECHR 1999-IV, пп. 104 та наступні; та рішення у справі «Гюль проти Туреччини» (*Gul v. Turkey*), № 22676/93, п. 9, від 14 грудня 2000 року).

61. Суд зазначає, що розслідування в справі заявника тривало більше ніж чотири роки та закривалось декілька раз, але в зв'язку із скаргами заявника відновлювалось і справа направлялась на додаткове розслідування. Хоча Суд не є повноважним здійснювати аналіз діяльності національних судових органів, Суд нагадує, що, оскільки направлення справи на новий розгляд зазвичай відбувається в зв'язку з помилками судів нижчих інстанцій або інших суб'єктів владних повноважень, рішення яких оскаржуються, неодноразовість таких направлень в межах одного провадження свідчить про серйозні недоліки системи (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Верчіжевська проти Польщі» (*Wierciszewska v. Poland*), № 41431/98, п. 46, 25 листопада 2003 року).

62. Суд зауважує, що національними органами було скасовано постанови про закриття кримінальної справи в зв'язку з неналежним розслідуванням справи. Однак, хоча ними було вказано, які заходи необхідно вжити, ці вказівки не були виконані слідчими органами. Зокрема, лікарі, які надавали допомогу заявнику в зв'язку з травмою голови,

ніколи не були допитані, і жодних спроб встановити, яким чином заявник отримав відповідне ушкодження, здійснено не було.

63. Суд також зазначає, що в розслідуванні були й інші недоліки. Зокрема, з матеріалів справи, наданих сторонами, є незрозумілим, чи пан Г. насправді приймав участь у відтворенні обстановки і обставин події і, таким чином, мав можливість показати слідчим органам, яким чином він міг бачити відповідні події. Також є незрозумілим, чи мали місце очні ставки між заявником та працівниками податкової міліції, які, як стверджується, 28 квітня 1998 року були присутніми в кабінеті пана С.

64. Суд зазначає, що кримінальну справу було остаточно закрито за постановою прокурора від 27 серпня 2002 року. Дійсно, Кримінально-процесуальним кодексом передбачено можливість оскаржити цю постанову до вищестоящего прокурора чи до суду. Проте в цій справі, беручи до уваги, що розслідування закривалось та тричі поновлювалось вищестоящим прокурором та двічі судами, Суд не є переконаним в тому, що скарга заявника до суду на постанову від 27 серпня 2002 року могла б призвести до ефективного розслідування, як зазначав Уряд.

65. Таким чином, Суд вирішує, що в цій справі є порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції. Це означає, що попередні зауваження Уряду (див. п. 46 вище) мають бути відхилені.

66. Беручи до уваги висновки за статтею 3, Суд вирішує, що немає необхідності досліджувати, чи було в цій справі також порушення статті 13 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

67. Заявник скаржився за п. 1 статті 6 Конвенції на результат та стверджуваний несправедливий судовий розгляд за його заявою про захист честі, гідності та ділової репутації.

68. Заявник також стверджував про порушення статті 1 Першого протоколу в зв'язку з тим, що пан С. зламав його диктофон та порвав сорочку. Він також скаржився, що державні органи перешкождали діяльності його підприємства. У цих статтях зазначено:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий... розгляд його справи... судом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 1 Першого протоколу

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

69. Дослідивши всі наявні в нього матеріали, Суд, у тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, не встановив жодних ознак порушення Конвенції чи протоколів. Це означає, що ця частина скарги має бути відхилена як очевидно необґрунтована відповідно до пп. 3 та 4 статті 35 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

70. Стаття 41 Конвенції зазначає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

71. Заявник вимагав 385 215¹ доларів США як відшкодування матеріальної шкоди та 3 208 330² українських гривень відшкодування моральної шкоди.

72. Уряд зазначив, що заявник не надав жодних документів, які б підтверджували стверджувану матеріальну шкоду.

73. Суд не знаходить жодного причинного зв'язку між встановленим порушенням та стверджуваною матеріальною шкодою. Таким чином, Суд відхиляє цю вимогу заявника. З іншої сторони, беручи до уваги практику Суду у схожих справах та виходячи із засад справедливості, Суд присуджує заявнику 2000 євро як відшкодування моральної шкоди.

B. Судові витрати

74. Заявник також вимагав 1610,84³ гривень відшкодування судових витрат, понесених на національному рівні в зв'язку з розслідуванням справи щодо pana C. та в зв'язку з розглядом справи в Суді, та на підтвердження цієї вимоги надав квитанції.

75. Уряд не надав коментарів щодо вимог заявника стосовно компенсації судових витрат.

76. Відповідно до практики Суду заявник має право на відшкодування витрат тільки в тому разі, якщо буде доведено, що вони були фактично понесені та необхідні, а також розумні за розміром. У цій справі Суд, виходячи з наявних у нього матеріалів та зазначених вище критеріїв, вирішує за належне присудити заявнику 237,88 євро як відшкодування усіх витрат.

C. Пеня

77. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД

1. *Вирішує* приєднати заперечення Уряду щодо вичерпання національних засобів юридичного захисту стосовно скарги за статтею 3 Конвенції до розгляду скарги по суті;
2. *Оголошує* скарги заявника за статтями 3 та 13 Конвенції прийнятними, а решту заяви не прийнятною;
3. *Постановляє*, шістьма голосами проти одного, що в цій справі не було порушення статті 3 Конвенції в сенсі матеріального аспекту;
4. *Постановляє* одноголосно, що в цій справі було порушення статті 3 Конвенції в сенсі її процесуального аспекту і відповідно відхиляє попередні зауваження Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту;
5. *Постановляє* одноголосно, що в цій справі немає необхідності розглядати скаргу за статтею 13 Конвенції;

¹ Приблизно 278 703 євро.

² Приблизно 474 022 євро.

³ Приблизно 237,88 євро.

6. *Постановляє* одноголосно, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити заявнику 2000 (дві тисячі) євро моральної шкоди та 237,88 євро (двісті тридцять сім євро і вісімдесят вісім центів) судових витрат з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначених сум. Ці суми мають бути конвертовані в національну валюту за курсом на день здійснення платежу⁴;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсотки;

7. *Відхиляє* одноголосно інші вимоги заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено в письмовій формі 6 грудня 2007 року згідно з пунктами 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(P. Lorenzen)
Голова

Відповідно до частини 2 статті 45 Конвенції та частини 2 правила 74 Регламенту Суду окрема думка пана Маруста додається до цього рішення.

⁴ 27 лютого 2008 року було внесено зміни. До резолютивної частини рішення додано положення щодо конвертації в національну валюту присудженої суми.

ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ МАРУСТА

З деяким ваганнями я не погоджуюсь з більшістю щодо відсутності порушення статті 3 в сенсі матеріального аспекту.

З фактів очевидно випливає — і це не оспарювалось Урядом-відповідачем,— що 28 квітня заявник був викликаний до податкової міліції Державної податкової інспекції м. Харкова і був там присутній. Того ж дня заявник поскаржився щодо його побиття в податковій міліції до відділу по боротьбі з корупцією Державної податкової інспекції в Харківській області, де його направили на медичне обстеження, а його скаргу направили до прокуратури. Медичне обстеження було проведено наступного дня. Відповідно до його результатів у заявника було виявлено легкі тілесні ушкодження і синець на черевній стінці. Наступного дня в нейрохірургічному відділенні лікарні № 4 було встановлено, що у заявника струс мозку та численні синці на голові. Такі висновки були підтверджені медичною експертизою, яка проводилась двома тижнями пізніше.

Це вагомі факти. Очевидно, що заявник мав обґрунтовані скарги і мав відповідні докази. Причинно-наслідковий зв'язок цієї низки подій є очевидним. Палата також вирішила (див. п. 55), «що в цій справі (див. пп. 8 і 10 вище) є достатні докази того, що заявник отримав тілесні ушкодження, які були достатньо серйозними, щоб прирівнюватись до неналежного поводження у світлі статті 3 Конвенції». Але потім палата погодилась із твердженням Уряду, що чіткої дати нанесення заявнику цих пошкоджень ніколи не встановлювалось, не звертаючи уваги на встановлене порушення процесуального аспекту статті 3. Але як ми можемо робити висновки і як ми можемо довіряти результатам неналежного розслідування?

У справі «Рібіч проти Австрії» (Ribich v. Austria) Судом було встановлено, що за скаргами на порушення статті 3 Конвенції він має застосовувати особливу ретельність. І якщо офіційне розслідування було неналежним — як в цій справі,— тоді застосовується принцип *in dubio pro geo*. Більше того, здається, палата, вирішуючи, що вона не може дійти висновку «поза розумним сумнівом», що тілесні ушкодження були нанесені заявнику працівником податкової міліції (п. 57), застосовує критерій «поза розумним сумнівом» в зворотному напрямку, покладаючи тягар доведення на заявника. Моя позиція полягає в тому, що тягар доведення в таких справах покладається на Уряд, який має довести «поза розумним сумнівом», що тілесні ушкодження не були нанесені представником держави. На мою думку, це не було доведено в справі. Якщо б Уряд стверджував та палата встановила, що відсутність причинно-наслідкового зв'язку між візитом заявника до податкової міліції та тілесними ушкодженнями могла б бути чітко встановленою, тоді я б мав певні складнощі щодо своїх міркувань.